

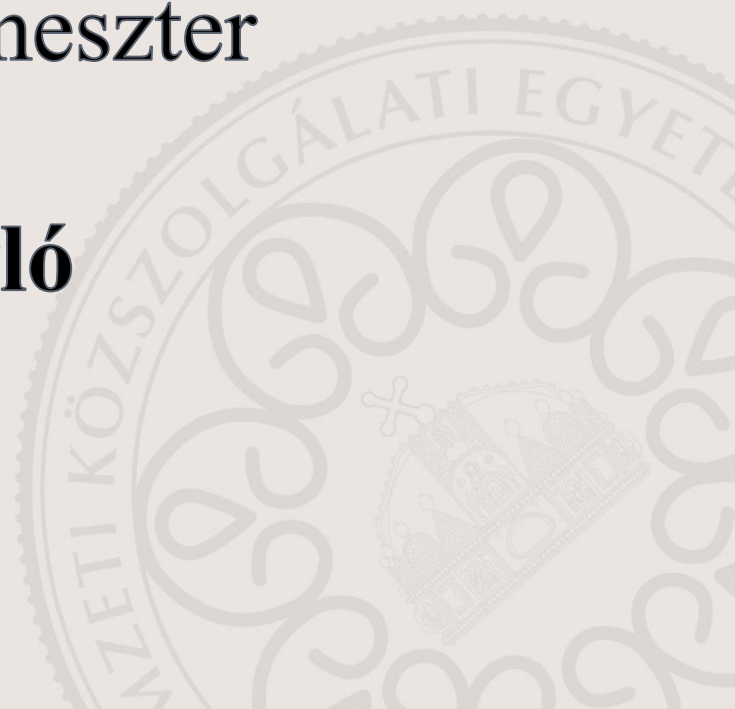

EU közjoga

Nemzetközi jog, belső jog, EU jog

2019/20. őszi szemeszter

Szegedi László
NKE-ÁNTK

Jellegzetességek

Tagállami jog

- Alanyai (címezettek):
egyének
- Forrásai: Alkotmányos rend
keretei közt meghatározott
normahierarchia
- Magyarországon?

Nemzetközi jog

- Alanyai (címezettek):
elsősorban államok, bár
adott tekintetben egyének is
- Forrásai (Nki Bir. Statútum
38. cikk) – Dualista/monista
rendszer:
 1. Nemzetközi egyezmények
 2. Nemzetközi szokás
 3. Általános jogelvek
 4. Adott bírói döntések és
jogirodalmi források

EU jog hibrid természetűe

- Alanyai (címezettek):

1. Egyének/magánfelek egyértelműen

- VanGendLoos-ítélet óta egyén e jog címezettje egyben kikényszerítője is lehet (közvetlen hatály)
- CostaENEL-ítélet elsőbbséget biztosítja tagállami joggal szemben

2. Tagállamok is

- Jogforrásoknál is egyértelműen (irányelv, vagy határozat)
- EuB előtti eljárástípusok

EU jog hibrid természetűe

- Forrásai:

- 1. Elsődleges jogforrások**

- Formailag nemzetközi szerződések adják alapját (tagállamok egyfajta elismerése közös jogrend és szupranacionális szint létrehozására, amelynek keretében adott határköröket közösen gyakorolnak)

- 2. Másodlagos jogforrások**

- Elszakad nemzetközi jogtól
- Uniós jogalkotó intézmények egyéneket/tagállamokat közvetlenül jogosító normákat bocsáthatnak ki

Magyar alkotmányjog

Alaptörvény E) és Q) cikkei

Alaptörvény E) cikke

- Formailag nemzetközi szerződéssel (Csatlakozási és Módosító Szerz.)
- Többi tagállammal közösen gyakorolja Alaptrv. fakadó egyes hatásköreit
- EU jog megállapíthat általánosan kötelező magatartási szabályt (másodlagos jogforrások)
- Ilyen nemzetközi szerződés köt. Hatályának elismeréséhez 2/3 többség kell

Alaptörvény Q) cikke

- Mo. biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját
- Általánosan elismert szabályait elfogadja
- Formailag nemzetközi szerződés kihirdetéssel válnak a magyar jogrendszer részévé
 - Dualista (2005. évi L. tv.)
 - Egyszerű többség

EU jog hibrid természetűe

1) Szupranacionális együttműködési rendszer:

- jóval több átlagos nemzetközi szervezeteknél
- Keretei között közös hatáskör gyakorlása valósul meg
- Speciális viszony tagállami joggal emiatt
 - Közvetlen hatály
 - Normahierarchia

2) Kiterjesztő jelleg - fogalmak

- LSz. önálló jogalany – **uniós jog** mint jogrendszer jelenik meg, mert eltűnik a pillérszerkezet (korábban közösségi jog vs. uniós jog)
- **Európai jog** (tágabb kategória értékorientációt feltételez – EJEB és ET keretei között kibocsátott jogi aktusok és esetjog)

EuB doktrínák

- tagállami és uniós jog viszonyának vizsgálatából fakadt
- 1. Közvetlen alkalmazhatóság
- 2. Közvetlen hatály
- 3. közvetett hatály
- 4. Szupremácia (elsődlegesség)
- 5. Primátus (elsőbbség)

Közvetlen alkalmazhatóság

- Gyakorlatban viszonylag kevés problémához vezetett
- Rendeleteknél merült fel, hogy rendeleti rendelkezés önvégrehajtó – annak **alkalmazása megtörténhet a tagállami jogba történő beillesztő aktus nélkül**
- az uniós norma és az ügyben alkalmazott más jogszabályok viszonyára vonatkozik (**önállóan képes-e érvényesülni az adott norma az ügyben vagy csak más jogszabályok segítségével**)
- Tagállamok **szűk mozgástere** végrehajtási szabályok tagállami elfogadásakor az uniós rendeletek mellett

Közvetlen alkalmazhatóság 2.

Tagállamok **szűk mozgástere** végrehajtási szabályok tagállami elfogadásakor az uniós rendeletek mellett:

- **elképzelhető végrehajtási intézkedések kibocsátására való felhatalmazás** a rendeletben, de ilyenkor a tagállami bíróság eldöntheti, hogy ezek a tagállami intézkedések megfelelnek-e a rendelet tartalmának (Eridania-ítélet (C-230/78, EU:C:1979:216, 34. pont)
- a rendeletet a tagállami végrehajtási aktusok lététől **függetlenül is végre kell hajtani** (Bussone-ítélet, C-31/78, EU:C:1978:217, 30. pont)
- **kivételes eset**, ha a tagállami végrehajtási szabály elfogadásának elmaradása miatt, amelyre való felhatalmazást a rendelet biztosítja, nem lehetséges – az egyének számára sem – a rendelet közvetlen hatályára hivatkozni (Monte Arcosu-ítélet, C-403/98, EU:C:2001:6, 29. pont)

Közvetlen alkalmazhatóság 3.

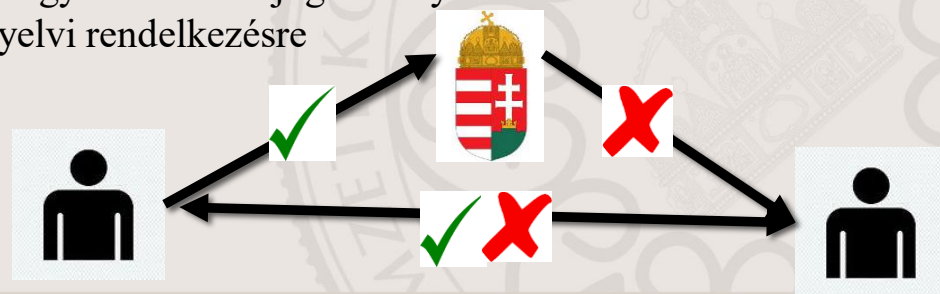
- A rendeletek melletti **„párhuzamos” tagállami szabályozást**, valamint az értelmezési szabályok kibocsátását illetően az EUB az alábbi megállapításokat tette:
 - a tagállami aktus elfogadása mellett **sem engedhető meg** olyan eljárás, amely által a tagállam **elrejt egy jogszabály közösségi jellegét** azok elől, akikre vonatkozik (Variola-ítélet, C-34/73, EU:C:1973:101, 10. pont)
 - **tilos** olyan tagállami jogszabály megalkotása, amely **pusztán megismétli a rendelet normaszövegét**; illetve amikor vegyes típusú kihirdetés miatt a tagállam tisztázatlan helyzetet teremt a rendelet hatályát illetően (Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-39/72, EU:C:1973:13, 15–20. pontok)
 - **értelmezési szabályokat** a rendelethez kapcsolódóan csak annyiban bocsáthatnak ki a tagállamok, amennyiben azok nem bírnak kötelező erővel, ugyanakkor összhangban vannak az uniós joggal (Zerbone-ítélet, C-94/77, EU:C:1978:17, 27. pont)

Közvetlen hatály

- A *közvetlen hatály* doktrínája azt fejezi ki az **uniós és a tagállami jogrend viszonyában**, hogy az uniós jogszabályokra a tagállami jogrenden kívül álló normák vagy magánfelek szempontjából lehet-e **közvetlenül hivatkozni a tagállami jogalkalmazók előtt, illetve a jogalkalmazók közvetlenül ezeket hívhatják-e fel az egyes hatósági és bírósági ügyek eldöntése során.**
- Így a közvetlen hatály *az uniós norma és a tényállás viszonyára* vonatkozik (tényállás közvetlenül alapulhat-e rajta) – a gyakorlatban pedig azt jelenti, hogy a tagállami **jogalkalmazó a felmerült jogvitában az uniós joggal ellentétes tagállami jogszabályi rendelkezés alkalmazásától eltekint, helyette az uniós jogszabályi rendelkezést alkalmazza.**
- Az EUB esetjogában elsőként utalt rá a **Van Gend & Loos-ítélet, C-26/62,**

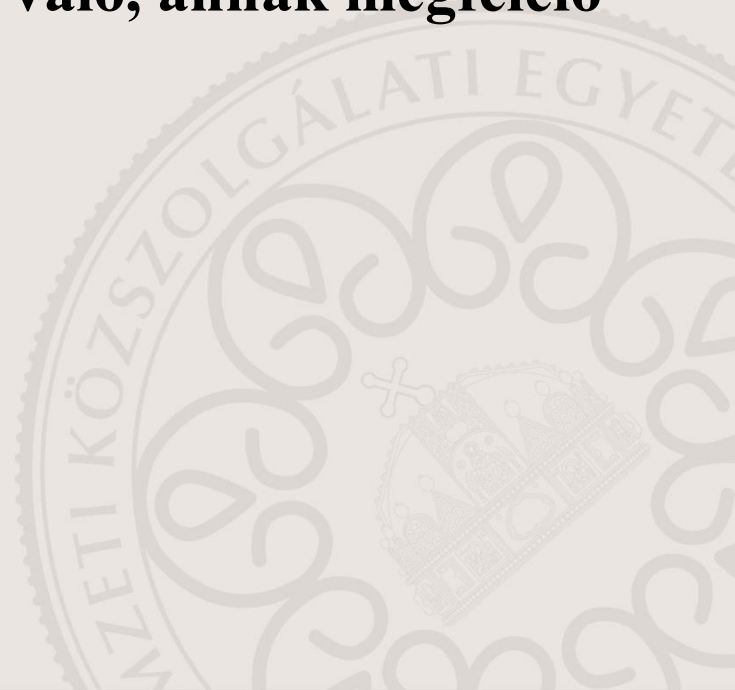
Közvetlen hatály 2.

- Rendelet:
 - Természetesen van – alkalmazhatóság kérdése
- Határozatok:
 - határozatok **feltétel nélküli, kellően egyértelmű és pontos rendelkezéseinek is lehet közvetlen hatálya ha nem címzettek** hivatkoznak rá (Grad-ügy)
- Irányelv:
 - **Átültetésre** szoruló irányelv (határidő megsértése VAGY nem megfelelő átültetés)
 - Közvetlen hatállyal rendelkezhet-e az irányelvi rendelkezés, de
 1. **Vertikális viszony** magánszemély és állam/hatóság között:
 2. **Fordított vertikális viszony**: állam/hatóság hivatkozna a nem időben/megfelelően átültetett irányelvi rendelkezésre
 3. **Horizontális viszony**: magánfelek egymás közötti jogviszonyában hivatkozni nem időben/megfelelően átültetett irányelvi rendelkezésre

Közvetett hatály

- A *közvetett hatály* doktrínája az **uniós joggal konform jogértelmezés követelményét** feddi le;
- a tagállami és uniós jogrend összeütközésekor ez nem a tagállami jogszabályi rendelkezések félretételével, hanem az **uniós jog rendelkezéseinek tükrében való, annak megfelelő értelmezéssel jár együtt**

Szupremácia

- Costa ENEL-től: belső jogi intézkedések **nem lehetnek ellentétesek az uniós jogrenddel**
- Elsőbbséget (**elsődlegességet**) jelent tagállami jogrenddel szemben
- **Formai megjelentése:**
 - Esetjogi feltűnés
 - Be akarták iktatni Alkotmányszerződésbe (végül kimaradt)
 - LSz., **Deklaratív jellegű nyilatkozatként** jelenik meg

Primátus

- Szupremácia jogalkalmazási kategória addig **primátus** (elsőbbség) **jogalkotási**
- **Hatáskörmegosztás** kérdése is feltűnik – tagállam szabályozási **lehetőségének korlátozása**
- Uniós jog hatása a tagállami jogra (**pre-emption**)
 - Korábbi tagállami szabályozási hatáskör **megszüntetése**

Doktrínák egymáshoz való viszonya

1. az uniós joggal konform jogértelmezés (**közvetett hatály**) és a **közvetlen hatály** viszonya:
 - kevésbé jelentős beavatkozással járó, a **szubszidiaritás elvét jobban tiszteletben tartó jogértelmezés javára**
 - **EUB nem egyértelmű Pfeiffer-ügyben** hozott ítélet szerint a közvetlen hatály vizsgálatát megelőzően először az uniós jogi rendelkezésekkel konform jogértelmezés lehetőségének vizsgálata mellett foglalt állást az EUB, azonban voltak olyan esetek is, ahol megcserélte ezt a sorrendet A Pfeiffer-ügyben hozott ítélet szerint a közvetlen hatály vizsgálatát megelőzően először az uniós jogi rendelkezésekkel konform jogértelmezés lehetőségének vizsgálata mellett foglalt állást az EUB
2. **Szupremácia vs. Közvetlen hatály**
 - közvetlen hatállyal nem rendelkező uniós rendelkezések esetében el kell-e ismerni azok elsőbbségét a nemzeti joggal szemben?
 - IGEN: normahierarchia miatt; NEM: konkrét jogalkalmazói döntések alapjául nem szolgálhatnak
3. **Szupremácia vs. Közvetett hatály**
 - Kevesebb dilemma
 - Tagállami **jogalkalmazóval** szemben fennálló kötelezettség, hogy a nemzeti jogot a lehető legteljesebb mértékben az uniós joggal összhangban értelmezze